

KUUSAMO

Kohteen nimi: Hopealahti
 Määrittys ja mj-luokka: Kivilouhokset
 (Raaka-aineen hankintapaikat – louhokset)
 Peruskartta: 4613 01 RUKATUNTURI
 Koordinaatit: p = 7349320, i = n. 3598780, z = n. 249
 (alue noin 30 x 200 m, alueen keskikohta)
 Etäisyystieto: Kuusamon kirkosta n. 28 km pohjoiseen
 Kylä, kylänosa: Rukajärvi, Konttainen
 Tila: 28:7 (peruskartta 1989)

*1000 012 PPO
 maado. linnun
 suunnitelm.*

Kohde sijaitsee Kuusamon kirkosta noin 28 km pohjoiseen 5-tieltä Virkkulaan johtavan tien pohjoispuolisen Purnujärven koilliseen kurottavan lahden pohjukassa, sen kaakkoisrannalla. Rukalle paikalta on noin kuusi kilometriä linnuntietä etelälounaaseen. Hopealahti on puolisen kilometriä pitkä ja runsaat satakunta metriä leveä lahti, jonka itäpuolella kohoaa Hopeavaara, luoteisranta on loivempaa ja siellä on jokunen mökki. Lahden kaakkoisrannalla on vaaran länsirinteen pystysuoran kalliojyrkänteen alapuolella taaja rinteestä valunut kivilouhu. Terassimaisella loivasti kohoavalla rantakivikolla on leveyttä arviolta 20 – 30 metriä ja pituutta parisataa metriä. Alue on Pohjois-Pohjanmaan Metsäkeskuksen ympäristötukialuetta.

Kivikko koostuu erikokoisista liuskekappaleista ja kivistä, jotka ovat lohjenneet kalliojyrkänteestä. Kivikossa on useissa paikoin havaittavissa tarkoituksella lohkottua kiviainesta, joka on paikoin pienissä kasoissa. Alueen luoteisosassa (kohdassa noin 7349384/3598841) on pieni liippakiviainehioiden kasa, jossa toistakymmentä pitkänomaista liuskekappaletta. Viereisen maakiven päälle on asetettu puolentusinaa samanlaisia aihioita. Paikalla on myös pari kivikkokuoppaa muistuttavaa kuopannetta, jotka ilmeisesti ovat syntyneet liippakiviainesta paikalla hankittaessa. Toinen selvempi havaintokohta sijaitsee tästä runsaat 100 metriä lounaaseen (noin 7349277/3598757), missä on myös useita liippa-aihoita. Näiden keskeisimpien kohtien lisäksi jälkiä kiviaineksen hankinnasta oli koko rantakivikon alueella.

Kuusamo on ollut tunnettu liipoistaan, joiden valmistus periytynee jo 1700-luvulta. Liippateollisuuden keskus on aluksi ollut Kitka, mutta siellä se on laantunut 1800-luvun puolimaissa, jolloin valmistus siirtyi idemmäs Paanajärven – Suiningin – Tavajärven suunnalle. Voimakkaimmillaan tämä käsiteollisuuden muoto oli 1900-luvun toisella vuosikymmenellä ja se harvinaistui vuoden 1919 jälkeen (lähemmin aiheesta ks. Seppo Ervasti, Kuusamon historia I, Kuusamo 1978, s. 544-549). Nyt tavattu Hopealahden liipanhankintapaikka liittyyneen varhaisimpaan 1700-luvun tai 1800-luvun alkupuolen vaiheeseen. Kyseessä ei ole massiivinen tuotantopaikka, vaan tavallaan luontainen louhos, josta hiointen raaka-ainetta on ollut saatavilla suhteellisen helposti. Huomattava on myös, että Purnujärvi laskee Kitkan vesistöön. Kyseessä siis näyttäisi olevan Kuusamon tunnetuimman käsityötuotteen tuotannon alkuvaiheeseen liittyvä kohde.

Kohde tarkastettu 7.8.2008 Kumpuvaara-Porontima kaava-inventoinnin aikana.

Digikuvat: PPM PPM DG VH 3:2008:11:01-07
 Kartta: peruskarttaote 4613 01 Rukatunturi 1:20 000(p. 1989)

Oulussa 14.8.2008

Mika Sarkkinen M.S.

Mika Sarkkinen
 tutkija
 Pohjois-Pohjanmaan museo

KUUSAMO HOPEALAHTI

KIVILOUHOUS (HIST. AIKA)

P=7349320
i=3598780
z=n. 249

PK 4613 01 RUKATUNTURI
TARK. 2008 M. SARKKINEN